

Retfærdig Naturbevarelse er et manifest for en ny biodiversitetspolitik i Danmark. I bogen skitserer Den Grønne Ungdomsbevægelse 10 utopiske visioner for en ny økologisk bevidsthed og et samfund i harmoni med de planetære grænser.

ØKO
TOPIA

ISBN: 978-87-94406-01-7

9 788794 406017 >

DEN GRØNNE
UNGDOMSBEVÆGELSE

Retfærdig Naturbevarelse

et manifest

Inden vi kan drømme, bliver vi nødt til at forstå, hvorfor et radikalt skifte i vores natursyn og indretningen af vores samfund er brændende nødvendigt. Det kræver, at vi dykker ned i de økologiske krisers enorme omfang og uoverskuelige konsekvenser. At vi bryder med fortællingen om Danmark som et grønt foregangsland og beretter om den vold, vores land fører mod økosystemerne og marginaliserede grupper. Og det bliver hård læsning.

Den Sjette Masseuddøen er en trussel mod liv på Jorden

Vores planet står over for en eksistentiel trussel. Vi er midt i den største masseuddøen, planeten har oplevet de seneste 65.500.000 år³. Sidste gang, organismer uddøde med så stor hastighed som nu, var da en asteroide med en kraft svarende til flere millioner atombomber bankede ned i det østlige Mexico. Den udslettede mere end 75 procent af livet på Jorden i et kaos af trykbølger, tsunamier, jordskælv og naturbrande. Det er der, vi er. Over 1 million arter er i øjeblikket truet af udryddelse⁴, og på blot 50 år er klodens vilde bestande reduceret med 70 procent⁵.

Vi mennesker - og i særdeleshed os fra velstillede lande som Danmark - udrydder andre arter så hurtigt, at den nuværende tidsperiode, den antropocæne*, klassificeres som Jordens Sjette Masseuddøen³. Det er ikke blot et sorgfuldt farvel til smukke omgivelser og mangfoldigt liv på planeten, men en eskalerende eksistentiel trussel mod stabiliteten af de økosystemer, som liv på Jorden afhænger af. Biodiversitetskrisen er nemlig en af de planetære grænser* for et sikkert handlingsrum for livet på kloden. Jordforringelse og bestøvernes forsvinden kan få den globale fødevaresikkerhed til at kollapse - og dermed betingelserne for civilisationen, som vi kender den⁵ - for slet ikke at nævne de ubestridte forbindelser mellem biodiversitetstab og klimaforandringeres dødbringende tipping points⁶. Vi galoperer mod grænsen for liv, som vi kender det, og vores handlerum lukker sig. Handlerummet for at stoppe Den Sjette Masseuddøen af arter og kollaps af den menneskelige civilisation. Alligevel ser vi ingen steder i verdens mest velstillede lande en reel indsats for den gennemgribende naturbevarelse og -genopretning, vores fremtidige eksistens afhænger af. Heller ikke i Danmark.

Ødelæggelsen gør også skade på os her og nu. De økologiske kriser er i alle arters kroppe: Vi har mikroplast og PFAS i blodet, og når vores livsgrundlag hastigt forsvinder, bliver vores mentale helbred også sat under pres. 4 ud af 10 unge mennesker på verdensplan er meget eller ekstremt bange for fremtiden⁷, mens en fjerdedel af unge danskere overvejer ikke at få børn på grund af klimakrisen⁸. Psykologer og forskere begynder i stigende grad at koble den stigende mistro til byboeres afskæthed fra natur og ubevidste sorgprocesser over tabet af arter og ødelæggelsen af økosystemerne⁹. Vi står i en trivselskrise og der er ingen tvivl om, at den er uløseligt sammenfiltret med de økologiske kriser.

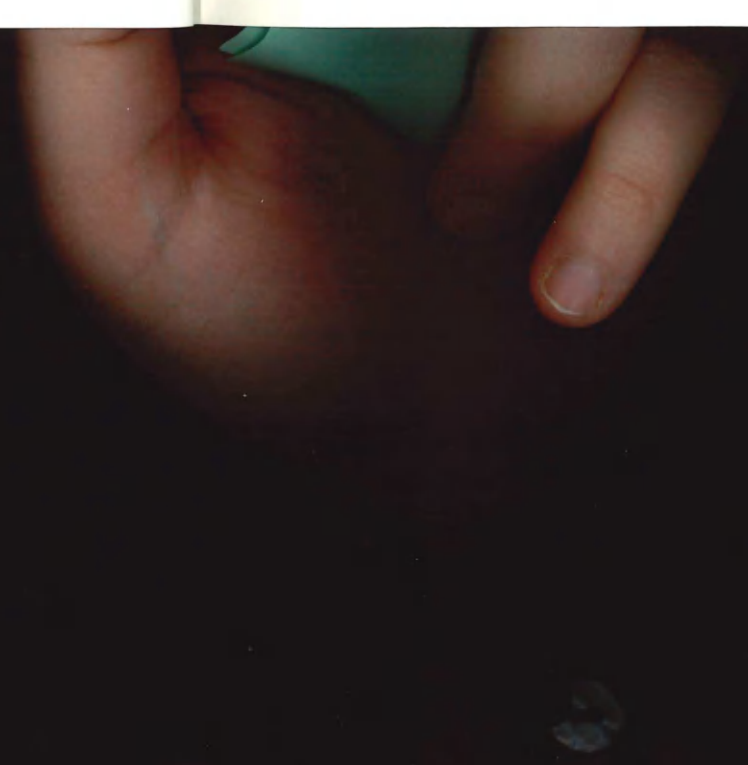
Danmark er en biodiversitetsørken

Produktionen af varer, der vokser år for år, driver den hastige ødelæggelse af levesteder, økosystemernes kollaps samt tabet af arter, som aldrig kommer tilbage. 90 procent af biodiversitetstab skyldes udvinding af råstoffer såsom landbrug og minedrift, mens giftstoffer i naturen og den buldrende globale opvarmning også presser og stresser arterne¹⁰. Når vi fælder frodige skove eller dræner vådområder for at omdanne dem til marker, miner eller fossil infrastruktur, kvæler vi naturen og alle levende arter, der har brug for plads til at ånde. Det er ikke svært at forstå, at arter uddør, når deres hjem invaderes af motorsave, gravkøer og sprøjtegifte. Det er ikke svært at forstå, at mennesker bliver ulykkelige, når vores livsgrundlag forsvinder. Men det er svært at forstå, hvorfor vi ikke stopper det.

I stedet for at iværksætte den storstilede naturbevarelse, vi i årtier har vidst, var nødvendig, har skiftende regeringer valgt at bevare de industrier, der slår livet på Jorden ihjel. Ved at prioritere kortsigtet profit over økosystemers langsigtede overlevelse og trivsel, har folkevalgte politikere svigtet borgere, planter, dyr, svampe, jordbrugere og de unges opråb. Det kapitalistiske system, der vægter profit højere end noget andet, har vist sig ude af stand til at bremse katastrofen. Både FN og EU har vedtaget, at 30 procent af jordens arealer skal beskyttes inden 2030. Til sammenligning lever kun 2,3 procent af Danmarks landareal op til den internationale definition af beskyttet natur¹¹, og det vurderes, at 95 procent af de danske naturtyper mistrives¹²; Danmark er en biodiversitetsørken.

Et landbrug der fratager arterne livet

En af de allerstørste skurke er det intensivt opdyrkede landbrug og den massive dyreproduktion. Det optager over en tredjedel af verdens landarealer, udgør 75 procent af det globale vandforbrug og udleder en fjerdedel af alle drivhusgasser¹³. I Danmark står det endnu værre til. Vi bruger 60 procent af vores landareal på landbrug, hvor 80 procent af dette udelukkende bruges til at producere dyrefoder¹⁴. Sagt på en anden måde: Vores enorme kødproduktion og kødforbrug fratager utallige arters mulighed for at trives, og muligheden for at brødføde millioner af mennesker. Når vi masseproducerer og dræber husdyr, sprøjter med pesticider, ufortrødent gøder med kunstgødning og udpiner jordens frugtbarhed, yder vi vold mod andre arter og frarøver de kommende generationer et værdigt liv på en levedygtig planet.

Det nuværende intensive landbrug ødelægger hvert eneste år livet i åer, søer, fjorde og have, når kvælstof og fosfor udledes fra markerne og gylletankene. Forureningen kvæler de indre farvande og ferskvandsmiljøer med algeopblomstring, der skaber iltfrie dødszoner¹⁵. Landets åer er blevet lavet om til kanaler, hvilket har fjernet de varierede leveområder, som mange arter har brug for. De træer og buske, som køler og skygger vandet og er nødvendige for, at insekterne kommer igen hvert år, har ladet livet til fordel for intensivt opdyrkede marker. Uden ilt dør livet i de danske søer, fjorde og kystområder, og uden insekter dør økosystemerne.

Havets økosystemer på randen af kollaps

Havet er i knæ. Økosystemer er på randen af kollaps, og fiskebestande er i stærk tilbagegang. I Østersøen er torskebestanden nær udryddet. Alligevel er ganske få procent af det danske havareal reelt beskyttet mod menneskelig påvirkning. Det skyldes, at det kun er meget få af de udpegede havarealer, som er underlagt en målrettet beskyttelse af livet i havet¹¹. Denne parlamentariske ansvarsfraskrivelse ses i høj grad i Danmark, hvor kommunegrænserne på papiret stopper ved kysten, som ofte efterlader havets trivsel som en opgave, ingen rigtig ved hvem skal løfte¹⁶.

Fiskeri med bundsløbende redskaber efterlader havbunden øde. Det hvirvler kvælstof, fosfor, miljøfremmede stoffer og CO₂ op i vandsøjlen, hvilket ændrer betingelserne for livet i havet¹⁷ og accelererer klimakrisen¹⁸.

Den kommercielle fiskeindustri fanger enorme mængder uønsket fisk, havfugle og pattedyr, som bliver slået ihjel i stedet for at blive sat tilbage til deres økosystemer¹⁹. Ukontrolleret fiskeri presser de globale have, og udenlandske trawlere betragter de lokales havområder som et tag-selv-bord og udkonkurrerer lokale fiskere²⁰. Det skaber fødevareusikkerhed for millioner af mennesker og lukker arbejdspladser på stribe uden kompensation.

Danmarks fossile vokseværk

Vi er fanget i et loop af kortsigtede udvidelser, der har konsekvenser tusinder af år ud i fremtiden. Danmark investerer massivt i udvidelser, som deler landet op og fastholder vores fossile forbrug og evige ekspansion. Egholm Motorvej, Aarhus Havneudvidelse, udvidelsen af Københavns Lufthavn og gasrørledning til Nordic Sugar er blot nogle få eksempler på de massive økologisk destruktive projekter, som vil være i fuld udrulning inden for de næste år. Et andet eksempel på hvordan Danmarks evige sult efter ekspansion og profit eskalerer de økologiske kriser, er den kunstige ø Lynetteholm, som først er planlagt til at stå færdig i 2070. Det vil sige, at der de kommende 50 år skal bruges tusindvis af værdifulde hænder fra byggebranchen til at bygge ny, skadelig fossil infrastruktur frem for at udbygge offentlig transport, vedvarende energi og cykelstier.

Også byggebranchen har vokseværk. Det byggede miljø, vi i dag lever i, er designet omkring en "brug og smid væk"-model og hviler på et økologisk skadeligt fundament af beton. Ud over at bidrage til absurde mængder af drivhusgasser vurderes modellen samlet set at forværre forholdene for 29 procent af de truede arter globalt²¹. De nuværende storforbrugende og materialekrævende byggerier dominerer også her i Danmark. Den intensive udvinding af råmaterialer ødelægger arters levesteder. Det har også skabt en global sand- og grus-krise, hvor kampen om ressourcerne skaber voldelige konflikter mellem mennesker²².

Danskernes globale fodaftryk

Danmark er et af de første lande i verden til at overskride vores årlige ressourceforbrug. Allerede d. 28. marts i år havde vi opbrugt vores ressourcer for hele 2023²³. Vi har vænnet os til et absurd højt forbrugsniveau, som kun er muligt, fordi vi dræner andre landes ressourcer og udnytter deres underbetalte arbejdsstyrke. Med import af fældede træer til biomasse, palmeolie i næsten halvdelen af supermarkedets produkter²⁴ og soja til dyrefoder - som i øvrigt typisk produceres på afskovede områder²⁵ - har Danmark et enormt fodaftryk ude i verden, som vi kollektivt lukker øjnene for. Vi gør et kæmpe indhug i verdens skove. Skove, der er hjem for oprindelige folk* og millioner af arter, som bliver fordrevet fra deres hjem²⁶.

Den globale temperaturstigning og økologiske erodering vil allerede uundgåeligt medføre den største flygtningestrøm, vi har set i menneskets historie, hvor fremskrivninger forudser omkring 200-300 millioner klimaflygtninge i 2050²⁷ - nogle eksperter advarer endda om op til 1,2 milliarder i 2050²⁸. Det er vores tårnhøje forbrug i Det Globale Nord*, der har igangsat denne trussel mod så mange menneskers livsgrundlag²⁹. Samtidigt ser vi en hadeful og usolidarisk flygtningepolitik, der spreder sig i Danmark og resten af Det Globale Nord³⁰. Vi kan kun frygte det allerværste for, hvilke konsekvenser disse to parallelle udviklinger vil have for det globalt organiserede samfund.

Danmark har også et stort aftryk, når det gælder investeringer. Danske banker samt forsikrings- og pensionsselskaber investerer hvert år milliarder af kroner i udenlandske virksomheder. Et eksempel er, at danske pengeinstitutter har investeret 398 millioner dollars i det franske olieselskab TotalEnergies, der lige nu opfører en 1400 km lang opvarmet olierørledning i Uganda og Tanzania, der skal eksportere olie til verdensmarkedet³¹. Olierørledningen skader naturreservater, livsnødvendige ferskvandskilder og fordriver lokalbefolkninger uden reel kompensation³². Det Globale Nord har siden kolonialismens officielle ophævelse holdt tidligere kolonilande fast i en uoverstigelig gældsspiral³³. Det tvinger i højere grad landene i Det Globale Syd til at prioritere profit over naturbevarelse - for eksempel ved at fælde regnskov til fordel for soja- og palmeolieplantager eller ved at opføre nye olierørledninger. Global gældsulighed er således en enorm drivkraft for de økologiske kriser.

Grundlæggende hænger denne ødelæggende industrialisering sammen med et utilstrækkeligt demokrati, hvor ordene fra økonomiske interesseorganisationer som Dansk Industri og Landbrug & Fødevarer vægter tungere end borgerinddragelse og folkelige bevægelser³⁴. Et eksempel på, at det danske demokrati er under pres, er måden, hvorpå Lynetteholm er trumfet igennem i Folketinget trods projektets katastrofale konsekvenser for dyre- og plantelivet i Østersøen³⁵ og massiv modstand i den danske befolkning³⁶. Vores beslutningsprocesser står altså fuldstændigt uden meningsfuld inklusion af andre levende væsener og økosystemers behov. Konventionelt landbrug, nye rørledninger og gigantiske infrastrukturprojekter ville aldrig se dagens lys, hvis vi skulle varetage interesserne for alle levende arter, fremtidige generationer og balancerede økosystemer. Vores juridiske og politiske system fastholder et voldeligt magtforhold, som favoriserer dem, der driver og profiterer på tabet af liv, frem for dem, der ønsker at beskytte betingelserne for liv på Jorden.

